

ע"פ 4606/12 - ו. ז. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 4606/12

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופט א' שהם

המערער: ו. ז.

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט
המחוזי בחיפה מיום 19.6.2011 ומיום 30.4.2012
בתפ"ח 47644-03-10 שניתן על ידי כבוד השופטים:י'
אלרון - סג"נ (כתארו אז), מ' גלעד וא' אליקים

תאריך הישיבה: ג' באדר א' התשע"ד (3.2.2014)

בשם המערער: עו"ד בוריס שרמן

בשם המשיבה: עו"ד אריה פטר

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 19.6.2011 (כבוד השופטים י' אלרון - סג"נ (כתארו אז), מ' גלעד ו-א' אליקים; תפ"ח 47644-03-10) לפיה הורשע המערער בעבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיפים 300(א)(2) ו-301 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). כמו כן מופנה הערעור כלפי עונש של מאסר עולם שנגזר על המערער ביום 30.4.2012.

כתב האישום

1. על פי כתב האישום, המערער ומ.ס.. ז"ל (להלן: המנוחה) היו נשואים זה לזו עד אשר התגרשו בשנת 2005. במועד הרלוונטי למעשה, גרו השניים יחד עם שלושת ילדיהם בדירה בפרדס חנה (להלן: הדירה). בכתב האישום נכתב כי ביום 15.3.2010 החליט המערער להמית את המנוחה וכך, בשעות אחר הצהריים, כאשר שהו השניים בדירה נכנס המערער לחדר הילדים שם שהתה המנוחה, אחז בה בחוזקה מתוך כוונה לגרום למותה, חנק אותה כשלחץ על פיה ועל צווארה, הכה בראשה, הוסיף ודקר אותה פעמיים בבטנה, וכן חתך את פניה באמצעות סכין בה הצטייד. על פי כתב האישום, מעשים אלה גרמו למות המנוחה, בכך שיצרו לחץ על הצוואר ועל הפה באופן שנגרם תשיק מכאני (חנק) עם אובדן דם שנגרם מפצע הדקירה בבטן, בשילוב דימום תוך ציפקי ופגיעה מוחית, כתוצאה משלוש חבלות קהות בקרקפת המנוחה ודימום תחת הקרום הקשה. בכתב האישום נכתב כי בכך גרם המערער למות המנוחה לאחר שהחליט להמיתה. המערער ביצע מעשים אלו בדם קר, בלא שקדמה לכך התגרות מצד המנוחה בתכוף למעשה, בנסיבות בהן יכול היה להבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמיתה והכין מכשיר שבו המיתה. המערער הואשם אפוא בביצוע עבירת רצח בכוונה תחילה המעוגנת בסעיפים 300(א)(2) ו-301 לחוק העונשין.

רקע

2. כעולה מהכרעת הדין, להלן השתלשלות האירועים ביום המעשה: בבוקר יום המעשה הגיעה המנוחה לבית מעסיקתה הגברת נ. י. (להלן: נ.). אותו נהגה לנקות. המערער נותר בדירה עם בנם הקטן החולה. במהלך הבוקר הגיע המערער לבית נ., התווכח עם המנוחה, דרש לדעת עם מי היא משוחחת בטלפון ונטל לידו את מכשיר הטלפון הנייד שלה. מחמוד מחאג'נה, נהג האוטובוס שהסיע את המנוחה מידי יום לעבודתה (להלן: נהג האוטובוס) מסר בחקירתו במשטרה שהתקשר אל המנוחה בין השעות 10:00-11:00 שכן לדבריו, המנוחה חבה לו סכומי-כסף בגין כרטיסיות שרכשה לצורך נסיעה באוטובוס. בהודעתו במשטרה ציין נהג האוטובוס כי לאחר שהתנתקה שיחתו עם המנוחה התקשר בשנית, אז ענה לו גבר ששאלו "מי זה?" והוא ניתק את השיחה כי "לא רציתי בעיות" (הודעתו מיום 22.3.2010, ת/15; בניגוד לאמור בהודעה זו, בבית המשפט העיד שניתק את השיחה לאחר שלא זכה למענה בצד השני של הקו).

3. בסמוך לשעה 13:00 שוחחה המנוחה עם אמה, הגברת מ. ס. בטלפון וביקשה ממנה לאסוף את בנותיה מבית-הספר, אך לאחר שהשיבה האם כי נכדה ישן, ענתה המנוחה כי היא תיקח אותן בעצמה. לאחר מכן, בין השעות 13:10-13:41 שהתה המנוחה במשרדי חברת ההשמה "אייג'נס" בחדרה. המערער עקב אחרי המנוחה וצפה בה כשהגיע למקום, ולטענתו ראה אותה נכנסת לרכב עם גבר זר לפני שנכנסה למשרד. המערער עזב את המקום ונסע לרכוש לבנו תרופות, שב לדירה והמתין לבואה של המנוחה, שנכנסה לדירה מעט אחריו. בשעה 15:00 לערך המית המערער את המנוחה.

4. בהכרעת הדין נקבע כי כעולה מהודאת המערער, לאחר ששבה המנוחה לביתה בצהרי" היום, המערער בא עם המנוחה בדברים בעת ששהתה בחדר הילדים. המערער טען כי המנוחה הביעה חשדותיה על כך שהמערער נוהג לעקוב אחריה והטיחה בו דברים קשים ופוגעניים. באותו רגע לפת המערער את גרון המנוחה והפילה לרצפה. המערער המשיך באחיזת חנק עד שהמנוחה איבדה את הכרתה וחדלה להתנגד, אך גם אז, המשיך לחנוק אותה. בשלב זה, פנה המערער אל המטבח, נטל סכין גדולה, שב לחדר הילדים, שם שכבה המנוחה על הרצפה, ודקר אותה בבטנה וחתך את לחייה הימנית. לאחר מכן שטף המערער את כלי הרצח ויצא מן הבית. בית המשפט ציין כי באחת מחקירותיו תיאר המערער כיצד חנק את המנוחה פעם נוספת לאחר שדקר אותה, אולם מאחר שתיאור זה הופיע פעם אחת בלבד ואינו חד משמעי, קבע בית המשפט כי המערער יוכל ליהנות מן הספק, ולהניח כי חנק אותה פעם אחת בלבד.

5. בשעה 15:30 נצפה המערער יוצא מבניין מגוריו כשהוא עצבני ונסער באופן חריג, כך לפי עדותו של בן השכנים בן ה-14. המערער אסף את בנותיו מבית-הספר והסיען אל בית אחותו תוך שהוא מסתיר את השריטות על פניו, ואף נמנע מלהיכנס אליו כדי שלא תראה את פניו. בהמשך, נלקחו הבנות אל אם המנוחה. בשעה 16:00 התקשרה אם המנוחה בדאגה אל בנה, אחי המנוחה, ס. ס. (להלן: האח) וביקשה ממנו ליצור קשר טלפוני עם המנוחה כיוון שלא הצליחה להשיגה. בשעה 18:00, הגיעה האם אל הדירה, דפקה על דלת הכניסה אך לא זכתה לתשובה ונכדתה שנלוותה אליה הסבה את תשומת לבה לנעלי המנוחה שהונחו מחוץ לדלת הכניסה. לאחר שלא השיג את המנוחה, פנה האח בשעות הערב לתחנת המשטרה בחדרה וסיפר כי המנוחה לא אספה את ילדיה מבית הספר, וכן כי לא ענתה לשיחות שבוצעו למספר הטלפון הנייד שלה. שוטרי הסיוור שהתלוו אל האח לדירה, דפקו על דלת הדירה אך משלא נענו נכנסו אל הדירה דרך חלון דירה סמוכה ושם מצאו את המנוחה שכובה על רצפת החדר ועל גופה סימני חתכים. מותה נקבע במקום.

6. כמו כן נקבע כממצא, כי ביני וביני, בשעה 17:27, בעת שנהג את רכבו, התנגש המערער עם רכבו במשאית, פונה במצב קשה לבית-החולים הלל יפה בחדרה ושם נותח. למחרת היום, כאשר שהה המערער בחדר התאוששות, התייצב בבית החולים קצין המשטרה גיא וגנר (להלן: וגנר) שאחראי על ניהול חקירת האירוע והצוות הרפואי מסר לו כי המערער מורדם ואינו יכול להיחקר. למחרת, ביום 16.3.2010 לאחר שמונה למערער סנגור שיצר קשר טלפוני עם וגנר וביקר את המערער בבית החולים, הבין וגנר והחוקרים סמיח מנסור וסאמר ספורי שנלוו אליו (להלן: החוקרים), כי הכרתו של המערער שבה אליו וניתן לתקשר עמו. החוקרים, שהיו מצויים בקלטת אודיו בלבד, הציגו עצמם כשוטרים, שאלו את המערער אם הוא יכול לשוחח וזה השיב בחיוב. בשלב זה הוזנה המערער כי הוא חשוד ברצח המנוחה וכי הוא זקוק לעורך-דין. אחות בית החולים נכנסה אל החדר ושאלה לזהות החוקרים, ולאחר שהזדהו השיבה "טוב, בסדר." בשלב מאוחר יותר נשמע צפצוף מאחד המכשירים שחובר למערער והחקירה הופסקה כדי לוודא שמצב בריאותו תקין. לאחר שהמערער התלונן כי "קשה לו" הרגיעו אותו החוקרים והזדהו בפניו כשוטרים, כשביקש לוודא כי אינם מהתקשורת. בשלב מאוחר יותר סימן המערער בתנועות ידיו לחוקרים - שתמללו אותן למילים - כיצד חנק את המנוחה ודקר את בטנה והודה כי השתמש בסכין. בית המשפט המחוזי הדגיש כי בשלב זה של החקירה חניקת המנוחה היה פרט מוכמן שכן החוקרים סברו כי המנוחה מתה מדקירה. המערער אמר עוד כי התנגש במשאית כדי לסיים את חייו.

מספר שעות מאוחר יותר נחקר המערער בשנית. חוקריו הסבירו לו כי עורך דינו בדרך, הזהירו אותו כי הוא חשוד ברצח המנוחה והוא הסכים להיחקר. בחקירה הסביר המערער כי ביום המקרה, לאחר שהבין כי המנוחה "בוגדת" בו, שב לדירתם ונרדם, ופירט כיצד חנק את המנוחה, דקר אותה וניסה לשטוף את הסכין. מספר ימים מאוחר

יותר, נחקר המערער בשלישית בתיעוד ויזואלי וסירב לשתף פעולה עם חוקריו, ואולם יומיים מאוחר יותר, כאשר הוזהר בשלישית כי הוא חשוד ברצח המנוחה וכי אינו חייב לומר דבר, שב והודה בקטילתה. מספר ימים מאוחר יותר, לאחר שחוקריו הזהירו אותו, שב המערער והודה במעשה בפעם הרביעית.

להשלמת התמונה יצוין כי במהלך מעצרו הביע המערער רצון לשים קץ לחייו, ולכן בוצע מעקב רפואי פסיכיאטרי אחריו, ממנו עלה כי המערער אינו סובל מתסמינים פסיכויטיים וככל הנראה סובל מקשיי הסתגלות ומדיכאון.

הדיון בבית המשפט המחוזי

7. כאמור, המשיבה ביקשה להרשיע את המערער בעבירת הרצח בכוונה תחילה. להוכחת האישום העידה המשיבה את הורי המנוחה ואחיה וכן עדים שונים רלוונטיים, בהם מתווך דירות שסייע למנוחה בחיפוש דירה להשכרה, נהג האוטובוס, נ. ועוד. בנוסף, הוגשו בהסכמה ההודעות שגבו חוקרות הילדים. כמו כן, העידו חוקרי המשטרה שחקרו את הפרשה וכן אנשי משטרה נוספים שהיו בקשר עם המערער בעת שאושפז בבית-החולים.

8. בתשובתו לאישום הודה המערער כי המית את המנוחה אך טען שעשה כן ללא כוונה תחילה. המערער העיד כי הוא והמנוחה ניהלו מערכת יחסים תקינה וכי לא הכין עצמו למעשה, ובמהלך פרשת ההגנה הבהיר כי פעל בעקבות התגרות המנוחה. המערער טען כי לא זכר שהשתמש בסכין אלא נזכר בכך רק לאחר שהשוטרים שחקרו אותו בבית החולים תיארו זאת לפניו, ובהמשך סיפק כמה גרסאות באשר לשימוש בסכין: כי רצה לבדוק אם המנוחה מתה אם לאו, כי ניסה להעירה, ולחלופין כי שוכנע עובר לדקירה כי היא אינה בחיים. כמו כן הביע המערער בפני בית המשפט צער על מעשיו. המערער טען גם להגנה מן הצדק, נוכח מחדלי חקירה שפגעו לטענתו בזכויותיו, והוסיף כי יש לפסול את אמרותיו במסגרת חקירת המשטרה. ראיות ההגנה התמקדו ברובן בעדות המערער ובחווות דעת מומחה של הפסיכיאטר ד"ר גל שובל (להלן: ד"ר שובל), לפיה נשללה במערער החלטה מודעת ורצונית להמית את המנוחה.

הכרעת הדיון

9. כאמור בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער בעבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיפים 300(א) ו-301 לחוק העונשין. תחילה עמד בית המשפט על המניע לביצוע המעשה: בית המשפט קבע כי יחסי המערער והמנוחה לא היו תקינים וכי על פי העדויות הוא נהג להכותה. בית המשפט הוסיף כי במהלך החודשים לפני מותה, חשד המערער כי המנוחה בוגדת בו ואף שיתף את אחותו בחשדותיו ימים טרם המעשה. בית המשפט הוסיף וקבע כי הקרע בין בני הזוג התגבש באופן מתמשך לנוכח קנאת המערער והאלימות שנקט נגדה וכי פעל באופן מחושב ומאורגן. בית המשפט הדגיש כי אין ראיות נוספות המחזקות את גרסת המערער והמלמדות שהמנוחה בגדה בו, עם זאת, נקבע כי די בהתנהגות המערער ובחשדו כי המנוחה אכן בגדה בו כדי להקים מניע לרציחתה.

10. בית המשפט קבע כי אין מחלוקת על קיום היסוד העובדתי של העבירה, וכן, כי היסוד הנפשי מתקיים אף הוא. בית המשפט קבע כי קיימים כמה סממנים המוכיחים כי ניכרה במערער החלטה להמית את המנוחה: המערער תפס את גרון המנוחה וחנק אותה דקות ארוכות לאחר שאיבדה את הכרתה, תוך שראשה הוטח וספג שלוש חבלות; המערער דקר את המנוחה פעמיים וחתך את פניה באמצעות סכין ארוכה; וכן המערער זנח את המנוחה לאחר

המעשה והותירה מתבוססת בדמה, ניקה את הסכין מדמה, יצא מהבית ונעל את הדלת אחריו. בית המשפט קבע כי בנסיבות אלה אין הסבר לאופן קטילת המנוחה להוציא כוונה מוגמרת מצדו להמיתה. יתר על כן, בית המשפט קבע שהמערער הודה במפורש בפני חוקריו כי ביקש להמית את המנוחה, ורק כשנחקר ברביעית הכחיש שהתכוון להמיתה. ואולם נקבע כי גרסה זו כבושה וסותרת את יתר הודאותיו. כמו כן קבע בית המשפט כי יש להעדיף את הודאת המערער לפיה התכוון להמית את המנוחה שכן הודה כאמור מספר פעמים בסמוך לאחר המעשה והודאה זו מתיישבת עם יתר הראיות. בית המשפט הוסיף וקבע כי המערער ביצע לפחות שלוש פעולות הכנה למעשה: הפלת המנוחה לרצפה והכנתה טרם החניקה, נטילת הסכין מהמטבח, ודקירתה פעמים חוזרות ונשנות. נקבע כי המערער נדרש להתגבר על התנגדות המנוחה בעת החניקה, וכי אף בחר סכין ש"חותך טוב", לגרסתו.

11. בית המשפט הוסיף וקבע כי טענת המערער לפיה המנוחה התגרתה בו אינה קינטור כמוגדר בחוק. בית המשפט קבע כי הוכח שלאורך השנים נהג המערער כלפי המנוחה באלימות. יתר על כן, בארבע חקירותיו ובעדותו בבית המשפט לא טען כי המנוחה הקניטה אותו וכל שתיאר הוא שהמנוחה הודתה שיש לה חבר ושנישקה אותו. בית המשפט דחה את טענת המערער כי המנוחה טענה בפניו "אתה לא גבר בכלל, מה שאתה לא עשית תוך 10 שנים הוא עשה לי תוך יום אחד. היא אמרה לי שאיבר המין שלו יותר ארוך מהגובה שלי" (עמוד 200 לפרוטוקול). בית המשפט קבע כי דברים אלה לא נזכרו בחקירות המערער, הוא נמנע מלהסביר את כבישת עדותו, ויש לדחות את טענתו כי "התבייש" לספר במשטרה על דברי המנוחה. עוד נקבע כי גרסתו אינה הולמת את העדויות על אופייה הטוב של המנוחה. בית המשפט הוסיף כי אפילו היה מאמין לגרסתו הכבושה של המערער, אמרותיה הנטענות של המנוחה אינן מהוות קינטור, וכי המערער נהג בקור רוח ובאופן מחושב אף לאחר ש"קונטר" לטענתו. כמו כן נקבע שהתנהגות המערער מלמדת על נקמה קטלנית בדם קר ועוד נדחתה הטענה לפיה מוצאו העדתי של המערער השפיע על עצמת הקינטור שחווה.

12. בית המשפט דחה גם את טענת המערער לפיה לא החליט להמית את המנוחה, בשל פגיעה אורגנית במוחו שנתמכה בחוות דעת ד"ר שובל שהעיד בפני בית המשפט. לפי חוות הדעת של ד"ר שובל המערער סובל מליקויים קוגניטיביים שפגעו משמעותית ביכולתו לגבש החלטה מודעת ושקולה להמית את המנוחה, שאינם מגיעים כדי "חוסר יכולת של ממש להימנע מעשייתו" כדרישת סעיף 34 לחוק העונשין. בית המשפט עמד על כך שבחוות הדעת של ד"ר שובל נפלו פגמים משמעותיים: ראשית, חוות הדעת נסמכה על חוות דעת נוספת של ד"ר מירי דנון (להלן: ד"ר דנון) אשר ערכה את המבחנים הפסיכו-דיאגנוסטיים למערער. עם זאת, עדותה לא נשמעה. בית המשפט קבע כי חוות דעתו של ד"ר שובל אינה קוהרנטית ואינה מתיישבת עם יתר הראיות, וכי בחלק מחוות הדעת התעלם ד"ר שובל מהממצאות של ד"ר דנון. בעיקר נקבע כי ספק אם הפגיעה הפסיכו-דיאגנוסטית עליה מבוססת חוות הדעת עומדת בקריטריונים המינימאליים הנדרשים מחוות דעת פסיכולוגית המוגשת לבית המשפט, שכן מבחן האינטליגנציה נערך למערער במידה חלקית בהתחשב בהיעדר שליטתו בשפה העברית. בית המשפט הוסיף כי חלק ניכר מקביעות המומחים מתייחסות ליכולתו התקשורתית הפגומה ולרמת האינטליגנציה שלו, אך קבע כי הואיל והמערער אינו יודע קרוא וכתוב בעברית, הרי שהיה צריך לבחון בשפת אמו, רוסית, ולהפנותו לבחינות פורמאליות נוספות. נקבע שמקור הפגיעה המוחית האורגנית הנטענת אינו ברור וכי חוות הדעת מכילה סתירות שלא הוסברו בעדותו של ד"ר שובל. כן צוין כי המלצת ד"ר דנון בחוות דעתה להפגיש את המערער עם בודק ממוצא רוסי לא יושמה.

13. בית המשפט הוסיף כי המערער כבן 40 שנים, עובד מוערך במקום עבודה מסודר, נשא לאישה את המנוחה וגידל את ילדיו ללא עדות לעבר פסיכיאטרי או המגלה ליקויי שכלי. בית המשפט מצא גם סתירות ותמיהות בהסבריו של ד"ר שובל באשר לליקויים שאובחנו במערער. כך, למשל, ציין בית המשפט כי לדברי ד"ר שובל נקט המערער פעולות

למציאת פתרון ממשי ומיידי להשתקת המנוחה. ואולם, מאותו הבוקר חשד המערער במנוחה ויכול היה למצוא פיתרון אחר להשתקתה. בנוסף, טען ד"ר שובל כי המערער דקר את המנוחה לאחר שחנק אותה כדי להבהיר לעצמו האם היא מתה, ומעשה זה תואם את הבחנתו כי המערער סובל מליקוי קוגניטיבי וממנגנוני הגנה ילדותיים. ואולם, בית המשפט קבע כי במקום אחר בחוות הדעת נכתב שדקות ספורות לאחר דקירתה הבין המערער כי הביא למותה. כמו כן קבע בית המשפט שהסבר זה של ד"ר שובל אינו מניח את הדעת באשר לדקירה השנייה שביצע המערער בבטן המנוחה ולחתיכים שביצע בפניה, שכן מטרתו הנטענת של המערער להשתיק את המנוחה, כבר מולאה. נקבע כי ד"ר שובל הסתפק בהסברו של המערער לכך שבעודו חונק את המנוחה, נפלו המנוחה אל הרצפה ונחבלו, אלא שטענה זו אינה מתיישבת עם העובדה שהמנוחה נחבלה בראשה שלוש פעמים.

14. בית המשפט קבע כי אין מקום להחיל את טענת ההגנה מן הצדק שכן אף אם תתקבל טענת המערער על פגמים בחקירה, הגנתו לא קופחה. בית המשפט ציין כי המערער נחקר מחוץ לתחנת המשטרה בשל מצבו הרפואי והחוקרים הזדהו בפניו מספר פעמים, הזהירו אותו כנדרש ובשפה פשוטה וידיאו שהבין את הדברים. כמו כן, המערער היה מודע לכך שהוא נחקר. בית המשפט הוסיף כי פעולות החקירה בראשיתן "לעולם אינן מושלמות", אך במקרה דנן החוקרים ביצעו את פעולת החקירה בזריזות, במידתיות ותוך רגישות למצבו הרפואי של המערער. כמו כן שמרו החוקרים על קשר עם הצוות הרפואי והפסיקו לחקרו כאשר סברו שהמערער זקוק למנוחה. בית המשפט קבע כי ייתכן שבשל אילוצי החקירה, לא נמסר למערער נוסח אזהרה פורמאלי, ובכך, כך נקבע "אכן טעם לפגם" אך כיוון שלמחרת האירוע, מיד עם אשפוז המערער, פנה אל החוקרים בא כוחו דאז עו"ד מסרוואה, ומסר להם את דבר הייצוג ולכן יש להניח שהחוקרים סברו שהמערער קיבל ייצוג משפטי בחקירותיו הראשונות והם שיתפו פעולה באופן מלא עם עו"ד מסרוואה. אשר לטענת המערער לפגמים בהתנהלות המשטרה בכך שלא בדקה לעומק את מלוא טענותיו, כי היו פעולות שהיה ראוי לבצען וכי הוא לא עומת עם מכלול הראיות בתיק, ציין בית המשפט כי די בחומר הראיות, אף ללא פעולות אלה כדי להרשיע את המערער ברצח וכי הגנתו האפקטיבית לא נפגעה. בית המשפט דחה את טענת המערער לפיה מחדלי החקירה שאירעו, לטענתו, הסבו לו "נזק ראייתי" שקיפח את יכולתו להתגונן, בקובעו כי מחדלי החקירה אינם יוצרים ספק סביר בהרשעת המערער וככל שנפלו פגמים הם נבעו מאילוצי החקירה ולרובם אין כל השפעה על גרסת המערער או על הראיות המבססות את ההרשעה. בית המשפט ציין כי מאחר שהמערער לא מכחיש את המתת המנוחה, רוב "הראיות החסרות" להן טוענת ההגנה אינן רלוונטיות.

15. אשר לקבילות הודאת המערער, ציין בית המשפט כי המערער נמנע מלטעון כן בתשובתו לאישום והעלה את הטענה לראשונה בסיכומיו. כמו כן קבע בית המשפט כי אם הופרו דרישות ההליך, מדובר בהפרות טכניות ולא מהותיות, שכן מונה למערער סנגור וכי הוא קיבל ייעוץ משפטי, ובכל מקרה חוקריו שוכנעו כי הייצוג המשפטי נפרש לאורך כל החקירה. נקבע כי אף אם נפל פגם בהתנהלות הרשות היא לא עשתה כן בזדון, והוא לא השפיע על הודאת המערער שניתנה בחופשיות ומרצון. בית המשפט קבע כי אף אם היו ניתנים אזהרות חשוד או אישור רפואי לחקור, דברי המערער היו נאמרים ממילא והחקירות היו מתנהלות באופן דומה. בנוסף לכך קבע בית המשפט שהחוקרים היו נתונים תחת אילוף בשל אשפוז המערער בבית החולים, וכי המערער הודה באופן נרחב בהריגת המנוחה, פירט וסיפק פרטים, לרבות מוכמנים, על האירוע, וגם כי יש להביא בחשבון את האינטרס הציבורי, מאחר שמדובר בעבירה החמורה ביותר בחוק העונשין. בית המשפט הוסיף שגרסת המערער בעדותו בבית המשפט אינה שונה מהגרסה המקורית שגבו ממנו חוקריו, שכן הוא שב והודה בהריגת המנוחה, ולכן קבלת אמרתיו משלימה את התמונה בלבד. עוד הוסיף בית המשפט כי נערך לחקירות תיעוד קולי, וכי המערער הוזהר כדין על החשדות נגדו ועל זכותו להיוועץ עם עורך-דין ועל זכותו לשתוק וכי המערער שיתף פעולה באופן מלא עם החוקרים ללא הפעלת אמצעי לחץ. עוד נקבע כי אף לאחר שבחר לנצל את זכות השתיקה, שב והודה בהריגת המנוחה פעמיים נוספות, לאחר שהתאפשר לו להיוועץ בעורך-דין. לפיכך נקבע כי המערער לא מסר את הודאותיו מתוך לחץ חיצוני שפגע בזכויותיו כנאשם. בית המשפט ציין שיתכן שראוי היה

לוודא עם רופאיו טרם החקירה הראשונה שמצבו מאפשר לחקרו, וכן, כי מאזהרתו בחקירה הראשונה הושמטה אזהרתו בדבר זכות השתיקה, אך הפגמים להם טענה באת-כוח המערער אינם גורמים לפסילת ההודאה. בהקשר זה ציין בית המשפט כי אחות בית החולים וידאה את מצב המערער ונראה שהסכימה כי יחקר וכי הוא נחקר לאחר שהוסברה לו זכותו לשתוק ודווקא בשלב זה מסר את הודאותיו המפורטות ביותר.

16. אשר למשקל הודאת המערער, קבע בית המשפט כי זו מפרטת את מהלך המתת המנוחה ומגלה פרטים מוכמנים רבים שאומתו על ידי ראיות חיצוניות רבות העולות על "דבר מה נוסף". האימות המשמעותי, כך נקבע, הוא דקירת המנוחה בבטנה ובפניה, עובדה שהמערער ציין בחקירה אך לא בתשובתו לאישום. בית המשפט קבע כי אין ספק שהמנוחה נדקרה לנוכח הממצאים האנטומיים בגופה שתועדו חזותית, וסכין המטבח שנמצאה בזירה שעל להבה זוהה ד.נ.א של המנוחה ודם המערער על ידית הסכין. בית המשפט הוסיף וקבע שהמערער סיפק פרטים מוכמנים המלמדים על נכונות ההודאה: האחד, כי המנוחה נדקרה למוות בחדר הילדים; השני, מידע שמסר המערער לפיו המנוחה שוחחה בטלפון עם גבר זר, מידע שאומת על ידי נהג האוטובוס שהתקשר אליה. בהקשר זה העדיף בית המשפט את גרסתו המפורטת והמלאה של נהג האוטובוס במשטרה על פני עדותו במשפט. כמו כן קבע בית המשפט כי המערער הסביר בחקירותיו את מעשיו ותאר את התחושות שנלוו להם באופן שאינו מתיישב עם הודאת שווא.

נוכח כל האמור לעיל הרשיע כאמור בית המשפט את המערער בעבירת רצח בכוונה תחילה, לפי סעיפים 300(א)(2) ו-301 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

גזר הדין

17. המערער ביקש להטיל עליו עונש מופחת לפי סעיף 300 א(א) לחוק העונשין, בטענה שהליקוי בכושרו השכלי הגביל באופן ניכר את יכולתו להימנע מביצוע המעשה. כתמיכה לכך הגיש ד"ר שובל חוות דעת משלימה לחוות דעתו בה הציג מסקנות דומות לאלה שפורטו בחוות דעתו הראשונה, לפיהן המערער סובל מ"פגיעה אורגנית קוגניטיבית". לחוות הדעת המשלימה צרף ד"ר שובל מסמך נוסף שערכה ד"ר דנון בו פורטו המבדקים שערכה למערער. ד"ר דנון הוסיפה במסמך זה כי מצבו של המערער מצדיק לבחון הפחתה בעונשו. כן צורפה חוות דעת פסיכיאטרית שנערכה לאחר הכרעת הדין מטעם ד"ר איליה רזניק (להלן: ד"ר רזניק) שנערכה בשפה הרוסית. לפי חוות דעת זו, סובל המערער מ"פגיעה מוחית אורגנית" ויש להקל בעונשו. המשיבה מצדה טענה כי אין להפחית מעונשו של המערער.

18. בהחלטתו מיום 30.4.2012 דחה בית המשפט את בקשת המערער להטיל עליו עונש מופחת בקובעו כי תנאי החוק לענישה מופחתת אינם חלים בנסיבות העניין. בית המשפט קבע שכבר בהכרעת הדין נדחו ממצאי ד"ר שובל בחוות דעתו, כי לא הוצגו טעמים לקבלם בשלב זה, וכי לא נטען דבר המחדש או המוסיף על חוות הדעת המקורית. כמו כן נקבע כי קביעותיה של ד"ר דנון לפיהן המערער מתקשה לתפקד ביום-יום, אינן מתיישבות עם התנהלות המערער ביום הרצח, כאשר שמר על בנו, ניקה את הסכין, נעל את הבית ולקח את ילדותיו לאחותו, וכן עם התנהלותו השגרתית, כאב למשפחה העובד למחייתו. בית המשפט ציין כי ד"ר דנון העידה שלא נחשפה לכל חומר החקירה בתיק ולכן מהימנות חוות דעתה נפגמה. אשר לחוות דעתו של ד"ר רזניק, ציין בית המשפט כי זו נסמכה בין היתר על ראיונות שערך עם בני משפחת המערער ועל מכתב מטעם בית-החולים בדגסטאן המעיד כי המערער אושפז בילדותו עקב דלקת קרום המוח שהותירה בו נזק מוחי. ואולם נקבע כי תוכן הדברים לא הוצג בפני בית המשפט וכלל לא הוכח. בעיקר, בית המשפט הוסיף, שחוות דעת ד"ר רזניק נסמכה על ממצאי ד"ר יהודה פולק שערך למערער בדיקה

נוירוקוגניטיבית והסיק כי המערער סובל מהפרעה מוחית המתבטאת בקושי בוויסות כעס ושליטה עצמית במצבי קיצון. בית המשפט קבע כי לא הוכחה אינדיקציה לנטייה זו אצל המערער לאורך שנותיו וכן נדחתה הטענה כי יש להכיר בהפרעה נפשית "מזדמנת". בית המשפט ציין את קביעותיהם של ד"ר רזניק ושל ד"ר דנון, כי המערער מסוגל להבחין בין טוב לרע וקבע כי על פי האמור בהכרעת הדין ובחוות דעת ד"ר שובל, המערער הבין שגרם למות המנוחה. עוד נקבע כי ד"ר רזניק וד"ר פולק לא נחשפו למלוא חומר הראיות בתיק ובכך נפגמה חוות הדעת. בית המשפט ציין שמעשה הרצח לא צץ בן רגע אלא התפתח על רקע התדרדרות ביחסי בני הזוג, וכי היה "מאורגן ומחושב" כך שהמערער גיבש תכניתו לתפוס את המנוחה "על חם". בית המשפט דחה את הטענה שההפרעה הקוגניטיבית אצל המערער התפרצה לפתע על רקע סברת המערער לפיה המנוחה בוגדת בו. בנוסף דחה בית המשפט את טענת המערער לפיה היה על המשיבה להביא חוות דעת מומחה לסתור. בית המשפט קבע אפוא כי המערער לא עמד בנטל הוכחת רכיבי סעיף 300 לחוק העונשין ולכן אין להפחית מעונשו.

19. בגזר דינו מיום 30.4.2012 קבע בית המשפט כי המערער ירצה עונש של מאסר עולם. בית המשפט חייב את המערער לשלם לילדי המנוחה פיצויים בסך 100,000 ש"ח, תוך שהובהר כי אין בכך הבעת עמדה באשר לנזקי הילדים שראוי כי יתבררו בהליך אזרחי מתאים. עוד נקבע כי פיצוי כאמור יופקד בתוך 60 ימים בגזברות בית המשפט ויועבר לילדי המנוחה באמצעות אפוטרופוס הילדים לדין.

הערעור

20. המערער משיג על הכרעת הדין ועל גזר הדין ובדין שערכנו ביום 3.2.2014 שמענו את טענות הצדדים.

טענות המערער

21. המערער אינו מכחיש כי גרם למות המנוחה. לטענתו, ההודאות שגבו ממנו חוקרי המשטרה בלתי קבילות ולכן לא היו צריכות לשמש כראיה במשפט. כמו כן טוען המערער כי שגה בית המשפט המחוזי בהעדיפו הודאות אלה על פני עדותו בבית המשפט. לכל הפחות נטען כי יש ליתן להודאות אלה משקל נמוך, וכי התנהלות החוקרים לא הייתה תקינה: המערער טוען כי לא היה נכון לחקרו למחרת ניתוחים שעבר, בעודו מצוי בהתאוששות וסובל מכאבים ומנטיות אובדניות, ללא קבלת אישור הצוות הרפואי וטרם שמונה לו סנגור. לכן לטענתו החקירה הסבה לו "עינוי של ממש". בכך טוען המערער כי נפגעו זכויותיו לשלמות הגוף ולהליך הוגן ומציין כי מהחלטתו של בית המשפט בבקשה להארכת מעצרו עלה שהוא לא "עוקב אחר המתרחש בחדר". כמו כן טוען המערער כי החוקרים נמנעו מלהסביר לו את זכויותיו באופן מלא ולא הקריאו לו את נוסח האזהרה הרשמית, וכי למרות ההסבר "הפורמלי" שנמסר לו על זכויותיו בחקירה כחשוד, הוא לא הבין שמדובר בחקירה משטרתית ואף שאל את החוקרים אם הם "מערוך 2", שכן הם לא לבשו מדים. בנוסף לכך טוען המערער כי החקירות לא תועדו חזותית, ולכן בית המשפט לא יכול היה להתרשם ממצבו ומתוכן דבריו המדויק וכי הודעותיו לא הוקראו לו. המערער טוען עוד כי משהחוקרים הסבירו לו את זכויותיו מספר פעמים ניתן ללמוד שהם סברו שלא הבין את האזהרה. המערער מוסיף וטוען שהחוקרים מנעו ממנו להיפגש ולהיוועץ בעורך-דין "ביודעין ובזדון", שכן צוות החקירה סרב לשתף פעולה עם עורך-דין שלו, והוא מוסיף שהוא נפגש עם עורך-דינו רק לאחר שנחקר כמה פעמים.

22. המערער טוען גם כי המשיבה לא הוכיחה מעל לכל ספק סביר שהמנוחה לא התגרתה בו בסמוך למעשה.

המערער מציין כי בעדותו מסר שהמנוחה השפילה אותו במילותיה והודתה שהיא נפגשת עם גבר אחר ואף התנהגה כלפיו בזלזול כאשר ירקה עליו והדבר גרם לו "לאבד את עשתונותיו ולרצות להשתיק אותה בכל מחיר". המערער טוען כי התנהגות זו הביאה אותו לבצע את המעשה, להבדיל מיתר ההתרחשויות שאירעו באותו יום, וכי המשיבה לא הביאה ראיות נוגדות בעניין. המערער מוסיף וטוען כי הוא קונטר גם במישור האובייקטיבי בשקלול ליקויו השכלי אשר גרם לו לנהוג כפי שנהג ומוסיף שזהו מקרה חריג בו יש להכיר בהתבטאות מילולית כקינטור בהתחשב בדברים הקשים שהטיחה בו המנוחה.

23. עוד טוען המערער כי לא הוכח שהוא ביצע מעשה הכנה להמתה וכי לא התכוון לגרום למות המנוחה אלא להשתיקה בלבד וכי המעשה נעשה בספונטניות. זאת מאחר שהחניקה התבצעה בד בבד להתגרות מצד המנוחה וכי הוא לא הצטייד בכלי עזר. עוד טוען המערער שהמעשה לא נבע מהחלטה רצונית ומודעת, וכי כלל לא צפה שמעשיו יובילו להמתת המנוחה. בהקשר זה משיג המערער על דחיית חוות דעתו של ד"ר שובל, שכן לגישת המערער המעשה נבע מליקוי בכושרו השכלי. המערער מוסיף וטוען שלא ניתן ללמוד מהפעולות שנקט לאחר המעשה על ההחלטה להמית את המנוחה. לטענת המערער, דקירת המנוחה לאחר החניקה עולה בקנה אחד עם מוגבלותו הקוגניטיבית שהביאה אותו לבדוק אם המנוחה מדממת או לא. המערער מוסיף וטוען שקיים קושי בקביעה לפיה נטל את הטלפון הנייד של המנוחה ועקב אחריה כדי להוכיח מחשבה פלילית לגיבוש עבירת הרצח.

24. המערער טוען עוד שנפלו פגמים בחקירת המשטרה אשר פגעו בהגנתו וביכולתו להוכיח שלא התכוון לקטול את המנוחה. כך למשל מציין המערער כי לא נערך שחזור; בעל הדירה בה גרו המערער והמנוחה לא נחקר ובכך נמנע ממנו להוכיח את הסיבה בעטיה ביקשה המנוחה לשכור דירה חדשה; לא נערך "מחקר תקשורת" לבדיקת טענתו כי המנוחה ונהג האוטובוס ניהלו רומן וכי סוג רכבו של האחרון לא נבדק; כשל בתפיסת מצלמות האבטחה ביום המעשה שתיעדו את פעולות המנוחה, שכן החוקרים פנו לקבלת המצלמות לאחר שתוכנן נמחק; הסכין שנמצאה בזירה לא הוצגה ומאוחר יותר התברר שהסכין שנמצאה לא תואמת את החתכים בגוף המנוחה; והמערער לא נשאל שאלות רבות שהיו יכולות להבהיר האם פעל ב"כוונה תחילה" ולא עומת עם ראיות נוספות שנגבו.

25. לבסוף טוען המערער כי בית המשפט המחוזי שגה כשלא הפחית מעונשו לפי סעיף 300א לחוק העונשין, בהתחשב באמור בחוות הדעת שהגיש ובשים לב לכך שהמשיבה לא הציגה חוות דעת נגדית.

עמדת המשיבה

26. המשיבה מתנגדת לקבלת הערעור ומציינת כי המערער העלה אותן הטענות בבית המשפט המחוזי והן נדחו. בנוסף טוענת המשיבה כי המערער משיג על ממצאי מהימנות ועובדה שקבעה הערכאה הדיונית בהם ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב אלא במקרים חריגים שאינם מעניינינו.

27. המשיבה מוסיפה וטוענת שאפילו היה מתברר כי היה צורך לפסול הודאה מסוימת שנתן המערער הדבר לא היה מטה את תוצאת המשפט לטובתו. לטענת המשיבה, הודאות המערער במשטרה לא ביססו את הרשעתו ברצח המנוחה אלא שימשו ראיה נוספת להוכחה כי חפץ בתוצאה הקטלנית. לכן, לדעתה, ההכרעה בקבילות ההודאות אינה חורצת את גורל האישום. בנוסף טוענת המשיבה כי החוקרים הזהירו את המערער ויידעו אותו בפתח חקירותיו ובמהלכן על זכות השתיקה ועל זכות ההיוועצות. ולפיכך לגישה יש לדחות את טענת המערער לפיה זכויותיו לא הוסברו לו

בבירור שכן עצם מתן האזהרה חשובה. כמו כן טוענת המשיבה כי המערער לא חולק על כך שלכל המאוחר זכויותיו הובאו לידיעתו במהלך חקירתו השנייה, ולכן, בכל מקרה, אין לדעתה לפסול את ההודאות שמסר לאחר מכן בהן הודה שוב ושוב בכוונה לקטול את המנוחה. המשיבה מוסיפה וטוענת כי צוות החוקרים שיתף פעולה עם עו"ד מסרוואה שלא פגש במערער בשל מצבו הרפואי באותו זמן ולא עקב התנהגות צוות החקירה. המשיבה מציינת כי עו"ד מסרוואה בחר לעזוב את המקום ולא להמתין עד שהמערער יתאושש. המשיבה מוסיפה ודוחה את טענת המערער לפיה החוקרים התעלמו מהשפעת החקירה על מצבו הבריאותי, שהייתה לטענתו "עיניו של ממש" בציינה כי בית המשפט המחוזי קבע ממצאים הפוכים וכי צוות החוקרים היה רגיש למצבו והפסיק את החקירה כשחש צורך בכך. נטען כי עצם העובדה שהמערער נחקר בבית החולים לא הופכת את ההודאה לבלתי קבילה.

28. המשיבה טוענת עוד כי בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערער לפיה לא גיבש כוונה לקטול את המנוחה. אשר לטענת המערער לליקוי בכושרו השכלי כאמור בחוות דעתו של ד"ר שובל טוענת המשיבה כי בית המשפט דחה את חוות הדעת מאחר שנפלו בה פגמים משמעותיים וכי המערער לא הצביע על עילה להתערבות בקביעות אלה. המשיבה דוחה את טענת המערער לפיה לא הכין עצמו למעשה ההמתה ומציינת כי בית המשפט המחוזי מצא שהמערער ביצע לכל הפחות שלוש פעולות הכנה: הפלת המנוחה לרצפה, נטילת סכין מטבח כדי לדוקרה, ודקירתה באופן חוזר ונשנה. המשיבה מוסיפה עוד כי בית המשפט המחוזי קבע כממצא עובדתי שהמנוחה לא קנטרה את המערער בסמוך למעשה וכי דבריה אינם נחשבים קינטור. לדבריה, התנהגות המערער בעת המעשה ולאחריו מצביעה על פעולה בקור רוח. כך למשל כאשר סיפר לחוקריו שחנק את המנוחה כדי שזעקותיה לא תישמענה, בחר את הסכין ש"חותך טוב" וניקה אחריו את הזירה לאחר המעשה, יצא מהדירה, נעל את הדלת ולקח את בנותיו מבית-הספר עד לבית אחותו.

29. בנוסף לאמור, טוענת המשיבה כי מצבו של המערער אינו מצדיק להפחית מעונשו והיא סומכת ידה על קביעותיו של בית המשפט המחוזי בהחלטתו מיום 30.4.2012. המשיבה מוסיפה כי קביעותו של בית המשפט המחוזי שלא לקבל את התזה שהציג ד"ר רזניק מתיישבת עם עמדת איגוד הפסיכיאטריה שפורסמה בעניין אחר, לפיה הפרעה נפשית קשה או חמורה אינה מתבטאת לראשונה בקשר עם מעשה רצח. לבסוף טוענת המשיבה כי העובדה שלא הגישה חוות דעת נגדית אינה פועלת לרעתה משום שנטל ההוכחה לקיום החריג בסעיף 300א לחוק העונשין רובץ על המערער.

דיון והכרעה

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים הגעתי למסקנה כי דין הערעור להידחות.

קבילות אמרות המערער

30. אחת השאלות המרכזיות בערעור דנן היא האם אמרות המערער במהלך חקירותיו במשטרה דינן פסילה. בע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי (4.5.2006) יצר בית המשפט את כלל הפסילה הפסיקתית המקנה לבית המשפט שיקול דעת לפסול ראייה בפלילים אם נוכח שהראיה הושגה שלא כדין וכי קבלתה תגרום פגיעה מהותית בזכות הנאשם להליך הוגן באופן החורג מפסקת ההגבלה (ראו שם, פסקה 63). בהתאמה, נקבעו שלושה מבחני עזר ליישום הכללי: אופייה וחומריתה של אי החוקיות שהייתה כרוכה בהשגת הראייה; מידת ההשפעה של אמצעי החקירה הפסול על

הראיה שהושגה; הנזק אל מול התועלת הכרוכים בפסילת הראיה (שם, פסקאות 70-74).

31. אלא שבמקרה שלפנינו איני סבור שפעולות הרשות החוקרת הפרו את זכות המערער להליך הוגן ובפרט את זכותו להיוועץ בעורך-דין. בהכרעת דינו, עמד בית המשפט המחוזי בפירוט על השתלשלות חקירות המערער וקבע ממצאים עובדתיים על בסיסה. כידוע, כנקודת מוצא, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בקלות בממצאי עובדה שקבעה הערכאה הדיונית המבוססים על התרשמותה הישירה מן העדים שהעידו לפניו, ממהימנותם ומגרסאותיהם (ראו: ע"פ 2375/12 מזרחי נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (6.8.2013); ע"פ 8187/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (19.8.2013)). גם במקרה דנן, איני סבור שיש להתערב בממצאי הערכאה הדיונית. אשר לטענת המערער כי נפגעה זכות ההיוועצות שלו בעורך-דין, אני סבור שיש לאמץ את קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה אם וככל שהופרו דרישות ההליך, הרי שמדובר בהפרה טכנית ובלתי מהותית שכן חוקרי המשטרה שוכנעו כי המערער מיוצג, הואיל ועו"ד מסרוואה מונה לייצגו טרם שנחקר. כמו כן עו"ד מסרוואה העיד שהגיע לבית-החולים לשוחח עם המערער אך בזמן זה יצא המערער מניתוח ולכן לא יצר עמו קשר. אשר לאופן חקירת המערער, אמנם המערער נחקר בתחילה כשהוא שכוב במיטת חוליו, וככלל אני סבור שיש לקבל את אישור הרופא המטפל כי מצבו הרפואי של חשוד מאפשר לו להיחקר. עם זאת, אין להסיק בנסיבות העניין כי נכפה על המערער לשתף פעולה עם חוקריו, שכן נקבע כי המערער נתן הודאתו בחופשיות ומרצון. איני מקבל את טענת המערער לפיה החקירה בבית החולים היוותה "עינוי של ממש", כדבריו. בנוסף, אף אם לא ניתנה למערער אזהרת חשוד "פורמלית", הוא הוזהר על זכותו לשתוק; כאשר נחקר המערער לראשונה בבית החולים, הזדהו השוטרים בפני המערער, הזהירו אותו כי הוא חשוד ברצח המנוחה וכי הוא זקוק לעורך דין. בחקירה זו, הודה המערער שהמית את המנוחה ואף סיפק פרטים שלא נודעו קודם לכן. עוד עולה כי בחקירתו השנייה של המערער הבהירו החוקרים למערער כי עורך-דינו בדרך, הזהירו אותו פעם נוספת כי הוא חשוד ברצח המנוחה והבהירו לו כי זכותו לשתוק והמערער הביע הסכמה להיחקר. מספר ימים לאחר מכן, כאשר חקירת המערער תועדה באופן ויזואלי, סירב המערער לשתף פעולה עם החוקרים אך יומיים מאוחר יותר הוזהר שוב כי הוא חשוד ברצח המנוחה וכי אינו חייב לומר דבר, והוא שב והודה בקטילתה. הודאה זו הייתה המפורטת ביותר. זאת ועוד; בית המשפט המחוזי קבע כי גרסת המערער בעדותו אינה שונה מהותית מגרסתו המקורית לפני החוקרים. נוכח כל האמור, איני סבור שיש לפסול במקרה דנן את הודאות המערער (והשוו לחוות דעתי בע"פ 6144/10 גטצאו נ' מדינת ישראל (10.4.2013)). בנוסף, יש לדחות את טענת המערער לפיה יש לייחס להודאתו משקל "אפסי" ולהעדיף את גרסתו בבית המשפט על פני גרסתו בחקירת המשטרה. בעניין זה יש לקבל את קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה הודאת המערער מפורטת וכוללת פרטים מוכמנים המאמתים אותה, ולכן אין מקום להפחית ממשקלה.

32. אשר לטענות המערער בדבר מחדלי החקירה הנוספים שפורטו בפסקה 23 לעיל, בנסיבות העניין דומה אפוא שטענות אלה מכוונות כלפי פעולות שלא ננקטו להבדיל מהתשתית הראייתית שהוכחה (וראו ע"פ 8421/12 בן חיים נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (29.9.2013)). בהינתן הודאת המערער בהמתת המנוחה, והסתירות בגרסאותיו, הרי שעצמת ראיות אלה אינה יורדת לשורשו של ההליך באופן שהיה עשוי להוביל לזיכויו. בהקשר זה כבר נפסק בעבר כי "השאלה עליה צריך בית משפט לענות, היא לעולם האם הראיות שהובאו בפניו די בהן לצורך הוכחת אשמתו של נאשם מעבר לספק סביר, בהבדל מהשאלה האם היו ראיות אחרות, נוספות, טובות יותר שניתן היה להביאן. שיטת המשפט שלנו אינה דורשת את הראיה המכסימלית, אלא את הרמת נטל השכנוע" (ראו ע"פ 9908/04 נסרלאדין נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (31.7.2006)).

היסוד הנפשי

33. מכאן לטענות המערער כי לא התגבשה בו כוונה תחילה הנדרשת להוכחת היסוד הנפשי לביצוע עבירת רצח

לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, המורכבת משלוש דרישות המעוגנות בסעיף 301(א) לחוק העונשין, קרי הכנה, החלטה והיעדר קינטור:

"301. (א) לענין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכופ למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו".

להלן אעמוד על התקיימות היסודות הללו במקרה שלפנינו.

34. החלטה: צדק בית המשפט המחוזי כשדחה את טענת המערער לפיה לא החליט להמית את המנוחה. על פי הפסיקה, פורש יסוד ההחלטה להמית ככולל שני רכיבים: האחד, חזון או צפייה של התוצאה הקטלנית; והשני, רצון או שאיפה להתגשמות התוצאה הקטלנית. בחינת יסוד זה תיעשה במישור הסובייקטיבי, ובמסגרת זאת יביא בית המשפט בחשבון חזקות וראיות אובייקטיביות שילמדו על כוונת הנאשם, ובהם החזקה כי אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו (ראו למשל ע"פ 10828/03 נג'אר נ' מדינת ישראל, פסקה ד(2) (28.7.2005); ע"פ 10082/04 אברמוב נ' מדינת ישראל, פסקה 34(25.10.2006); יורם רבין ויניב ואקי דיני עונשין 433 (2014) (להלן: רבין וואקי)). במקרה דנן, בצדק קבע בית המשפט המחוזי כי קיימות כמה אינדיקציות להפעלת "חזקת הכוונה" לחובת המערער: המערער תפס את המנוחה, הטיח את ראשה כך שנגרמו לה שלוש חבלות, וחנק אותה דקות ארוכות עד אשר איבדה את הכרתה והמשיך לחנקה אף לאחר מכן. כמו כן, המערער דקר את המנוחה בבטנה פעמיים, חתך את פניה והשתמש בסכין ארוכה ש"חותך טוב", לדבריו. זאת ועוד; איני מוצא שיש להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי לדחות את טענת המערער, שנתמכה בחוות דעת מומחים, לפיה נוכח ליקוי בכושרו השכלי, נעדרה ממנו היכולת להחליט על המתת המנוחה. הכלל לפיו תטה ערכאת הערעור שלא להתערב בקלות בממצאי עובדה, יפה גם לקביעות מומחים בכלל ולמומחים בתחום הפסיכיאטרי בהליך הפלילי בפרט (ראו ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל, פסקה 24 והאסמכתאות שם (30.5.2013) (להלן: עניין בונר)). המקרה דנן אינו נמנה עם חריגים אלה. בהכרעת דינו, עמד בית המשפט המחוזי בפירוט רב על הליקויים הניכרים בחוות הדעת שהגיש המערער ועל הסתירות שעולות מהן, והמערער לא הציג טעם מבורר להתערבות בקביעות כאמור, ובחרתי אפוא לאמץ את קביעותי המנומקות והמפורטות של בית המשפט המחוזי בנוגע ליסוד זה.

35. הכנה: המערער טוען כי לא הכין עצמו להמית את המנוחה. לגישתו, הוא המית את המנוחה באופן ספונטני, כתגובה לדברים שאמרה לו, ובמקביל להתגרותה הנטענת, וזאת ללא שימוש בכלי עזר משחית. לכן, לדבריו, נועדו מעשיו להשתיקה בלבד. בנסיבות העניין, צדק בית המשפט המחוזי בדחותו טענות אלה. אכן, פעמים רבות מתבטא מעשה ההכנה בהצטיידות בכלי משחית. ואולם, ייתכנו מקרים, שמעשה ההכנה שלוב במעשה ההמתה עד שהם בלתי נפרדים זה מזה. זאת בייחוד בעבירות המתה בחניקה בידיים, בהן ההחלטה להמית, מעשה ההכנה ומעשה ההמתה שלובים כולם יחד. כך, הלחץ הממושך על צוואר הקורבן באמצעות הידיים, שיוצר את התשניק, מהווה מעשה הדומה לנטילת כלי משחית, וכפות הידיים משמשות ככלי זה (ראו ע"פ 759/97 אליאבייב נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3)459, 470-471 (להלן: עניין אליאבייב); ע"פ 1354/03 דקר נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-11 (5.1.2004); ע"פ 11578/05 טלה נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (18.6.2007); ע"פ 8107/10 עזר נ' מדינת ישראל פסקאות 33-34 (9.9.2013) (רבין וואקי, 435-434)). עוד נאמר בפסיקה כי כאשר ממית אדם אחר בחניקה, יש להראות ראיות של ממש להיעדר כוונה להמית, שאחרת כל אדם שחנק את רעהו למוות יטען כי הפעיל לחץ לזמן קצר מתוך כוונה להשתיק את הקורבן ותו לא (ראו ע"פ 7355/08 בר יוסף נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (21.9.2011)). הדברים נכונים

גם במקרה דנן. במקרה שלפנינו, בחוות הדעת הפתולוגית מטעם המכון לרפואה משפטית (פרופ' היס) (ת/26) נקבע שמות המנוחה נגרם "משילוב של לחץ על הצוואר ושפתי הפה שגרם לתשניק מכני (חנק) ואיבוד דם כתוצאה מפצע דקירה בבטן עם דימום תוך צפקי ושלוש חבלות קהות בראש (קרקפת) עם דימום תחת הקרום הקשה". המערער עצמו הודה כי חנק את המנוחה וכי "אחר כך היא הייתה כבר כחול" (ת/4). בנוסף, בית המשפט קבע, כי המערער חנק את המנוחה לאחר שאיבדה את הכרתה. ואם במעשה החניקה לא די, פעולות הכנה נוספות, עליהן עמד בית המשפט המחוזי מתבטאות בכך היו: הפלת המנוחה לרצפה, הכנעתה, ולאחר שחנק אותה המערער, נטל סכין מטבח ש"חותך טוב" לדבריו ודקר אותה פעמיים בבטנה ובלחייה הימנית. לאור האמור, מתמלא בנסיבות אלה יסוד ההכנה מעבר לכל ספק.

36. היעדר קינטור: יש לדחות את טענת המערער לפיה המנוחה קנטרה אותו בסמוך למעשה, שכן לא הוכח כי המנוחה התגרתה במערער באופן הנדרש בדין כדי לשלול כוונה תחילה לביצוע המעשה. מהותו של רכיב הקינטור היא לבדוק את מידת הספונטניות שבמעשה ולפיכך אם לאחר מעשה הקינטור נרגע העושה מזעמו ולחלופין מעצם הזמן שעבר המעשה לא נבע רגשית מהקינטור, לא ייחשב הדבר כהתגרות "בתכופ למעשה" (ראו עניין אליאבייב, 471; ע"פ 2507/11 אוסקר נ' מדינת ישראל, פסקה ל"א (30.9.2013); רבין וואקי, 437-436 (2014)). יצוין, כי יסוד הקינטור הוא כפול, כך שיש להוכיח את קיומו הן סובייקטיבית - כי התנהגות המנוחה גרמה למערער לאבדן שליטה עצמית, והן אובייקטיבית - כי אדם מן היישוב היה פועל באותו אופן (ראו למשל ע"פ 8107/10 עזר נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (9.9.2013)).

37. במקרה שלפנינו טוען המערער כאמור כי הדברים שהטיחה בו המנוחה "לצד התנהגות מזלזלת של המנוחה כלפיו (לרבות היריקה עליו) גרמו לו לאבד עשתונותו ולרצות להשתיקה בכל מחיר". לגישתי, אין להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה בנסיבות העניין לא מתקיים רכיב הקינטור ביסוד הכוונה תחילה. תחילה אציין כי טענה זו הועלתה לראשונה בעדות המערער וזכרה לא בא בחקירותיו הקודמות לה ובישיבת בית המשפט המחוזי ביום 10.6.2010 בה פורטה כפירת המערער באישום. שנית, יש לדחות את טענת הקינטור לגופה. המערער ממקד את התנהגותה המקנטרת של המנוחה בדברים שאמרה לו, שלוו לטענתו ביריקה, ובכלל זה באמירה "אתה לא גבר בכלל, מה שאתה לא עשית תוך 10 שנים הוא עשה לי תוך יום אחד. היא אמרה לי שאיבר המין שלו יותר ארוך מהגובה שלי" (עמוד 200 לפרוטוקול). אלא שכבר נפסק בעבר שכלל אין להכיר באמירות מילוליות כמבססות את טענת הקינטור שכן עוצמת התלהטות היצרים בעקבותיהן אינן מצדיקות את התוצאה הקטלנית, ונכונים הדברים ביתר שאת, כאשר האמירות מכוונות לעלוב את גבריות בן הזוג עושה העבירה (ע"פ 1426/12 מוזפר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (16.1.2014) והאסמכתאות שם). יתר על כן, אף במישור הפרטני קבע בית המשפט המחוזי באופן מבוסס כי המערער לא "יצא מכליו" בשל מעשי המנוחה אלא פעל בקור רוח ובאופן מחושב. כך, המערער הסביר כיצד חנק את המנוחה כדי להשתיק את זעקותיה, בחר את הסכין ודקר אותה כדי לוודא את דבר מותה, יצא מביתו ואסף את בנותיו. יצוין כי המערער עצמו ציין כי בבוקר המעשה, כאשר חזה במנוחה נפגשת עם הגבר הזר, לטענתו, שב לביתו ושם נרדם. כמו כן יש לדחות על הסף את טענת המערער לפיה אין להתעלם מהליקוי ממנו הוא סובל כנטען, כאשר נבחן הרכיב האובייקטיבי ביסוד הקינטור. ממילא התזה שהציג המערער בדבר מצבו הקוגניטיבי בהתבסס על חוות הדעת שהגיש נדחתה בבית המשפט המחוזי ואיני סבור, כאמור כי יש מקום לשנות מקביעה זו.

38. סיכומם של דברים עד כה, אציע לחברי להרכב לדחות את ערעור המערער על הכרעת הדין בה הורשע בביצוע עבירת הרצח בכוונה תחילה. בנוסף לכך, איני רואה להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי לדחות את

בקשת המערער להטיל עליו עונש מופחת לפי סעיף 300א לחוק העונשין. כאמור לעיל, במהלך פרשת ההגנה הגיש המערער חוות דעת פסיכיאטריות לתמיכה בטענתו כי ליקוי שכלי ממנו הוא סובל מנע ממנו להחליט להמית את המנוחה. בית המשפט דחה חוות דעת אלה, וכאמור, אף אני לא מצאתי מקום להתערב בקביעותיו. בהמשך, עתר המערער להטלת עונש מופחת לפי סעיף 300א לחוק העונשין, ובהתאמה צרף חוות דעת משלימות ולדעתי, גם מסקנות בית המשפט על בסיסן דחה את בקשתו אינן מגלות עילה להתערבות ערכאת הערעור. ראשית, הטלת עונש מופחת לפי סעיף 300א לחוק העונשין מסורה לשיקול דעתו של בית המשפט (ראו עניין בונר, פסקה 26; ע"פ 8287/05 בחטרזה נ' מדינת ישראל, פסקה 14 א' (11.8.2011); ע"פ 5224/10 אברהם נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (14.3.2013)). שנית, סבורני כי יש לאמץ את קביעותיו של בית המשפט המחוזי, כי תנאי הסעיף מתקיימים במקרה שלפנינו, ומכל מקום, המערער לא העלה בערעורו טענות המלמדות אחרת. אעיר בהקשר זה כי בניגוד לטענת המערער, איני סבור, כי בנסיבות העניין, העובדה שהמשיבה לא הגישה חוות דעת נגדית מטעמה, מטה את הכף לטובת המערער (ראו לעניין זה ע"פ 5203/98 חסון נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3)274, 288-289 (2002)).

אשר על כן, אציע לחברי לדחות את הערעור על כל חלקיו.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט צ' זילברטל:

אני מסכים כי דין הערעור, על כל חלקיו, להידחות.

על פי מכלול חומר הראיות שהוצג בבית המשפט המחוזי מתחייבת המסקנה לפיה התקיים אצל המערער היסוד הנפשי הנדרש לשם הרשעתו בעבירת רצח, ולא התקיימו התנאים שיאפשרו לגזור עליו עונש מופחת.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן.

ניתן היום, ד' בתמוז התשע"ד (2.7.2014).

שופט

שופט

שופט
